Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 38. Poniedziałek, dnia 18. września 1876. III. rocznik.

Ankieta dla sprawy kredytu rolniczego.

Zwołana w r. z. przez Wydział krajowy ankieta odbyła dnia 13. b. m. trzecie plenarne posiedzenie, na którém wysłuchano sprawozdania komisyi, wyznaczonéj do zbadania kwestyi kredytu osobistego w ogóle, a w szczególności towarzystw zaliczkowych i gminnych kas pożyczkowych.

Komisya ta, złożona z pp. Dra Malego, Dra Pilata, Dra Skałkowskiego i Dra Zgórskiego przygotowała dla ankiety trzy sprawozdania, mianowicie:

o organizacyi towarzystw zaliczkowych (referent Dr. Skałkowski);

o gminnych kasach pożyczkowych (referent Dr. Pilat);

o podatkach i należytościach, opłaconych przez towarzystwa zaliczkowe (referent Dr. Zgórski).

Z powodu nieobecności prof. Dra Pilata, sprawozdanie o gminnych kasach pożyczkowych nie mogło być wziętém pod obrady.

W sprawie ozganizacyi towarzystw zaliczkowych przedłożył Dr. Skałkowski imieniem komisyi wnioski, dotyczące rozszerzenia tych towarzystw w całym kraju i poparcia ich działalności przez dostarczenie potrzebnych funduszów. Ponieważ sprawa ta była szczegółowo i wyczerpująco dyskutowaną, podczas konferencyi z Drem Marchetem, przeto przedłożone wnioski uchwalono bez dyskusyi, i przyjęto referat jako część całego sprawozdania ankiety.

W kwestyi podatkowéj, która ze względu na zbliżającą się sesyą rady państwa jest naglącą, uchwalono na podstawie referatu Dra Zgórskiego wnieść bezzwłocznie do Wydziału krajowego dokładne przedstawienie całego stanu téj sprawy z prośbą, aby Wydział krajowy udał się do rządu o wyjednanie dla towarzystw zaliczkowych uwolnienia od podatków i stępli.

Komisya dla sprawy kredytu hipotecznego (Dr. Gross, Dr. Kratter i p. Pajączkowski), nie przedłożyła ankiecie pisemnego referatu, ponieważ w komisyi nie doszło porozumienie do skutku. Poruszył mianowicie Dr. Ferdynand Kratter kwestyą uproszczenia procedury przy udzielaniu pożyczek w Towarzystwie kredytowém ziemskiém, co jest rzeczą niepospolitéj doniosłości dla rozwoju téj instytucyi.

Rzecz tę przedstawił Dr. Kratter ustnie w następujący sposób:

Towarzystwo kredytowe ziemskie jest niezawodnie najtańszém źródłem kredytu dla właścicieli ziemskich, i posiada tak znakomite przywileje (wolność od stępli, egzekucyą polityczną), że dziwić się trzeba, dlaczego tak mało dotychczas się rozwinęło; Towarzystwo ma na hipotekach zaledwie około 30 milionów, — inne zaś instytucye hipoteczne, mianowicie bank narodowy i bank kredytu ziemskiego w Wiedniu (Bodencredit Anstalt) tudzież Lwowski bank hipoteczny mają na hipotekach Galicyjskich około 50 milionów! Oprócz tego są jeszcze wierzytelności wielu pomniejszych banków Wiedeńskich, a nawet zagranicznych, jak bank hipoteczny w Sachsen, Meiningen. Wszystkie te banki wypożyczają także tylko na pierwszą połowę hipoteki. Jakże się to stać mogło, że te pożyczki daleko droższe od pożyczek z Towarzystwa kredytowego ziemskiego mogły się w takich rozmiarach w Galicyi rozpowszechnić?

Przyczyną tego, odpowiada Dr. Kratter jest uciążliwa i nader powolna procedura w Towarzystwie kredytowém ziemskiém, skutkiem czego jest niepodobieństwem

z góry obliczyć, kiedy i w przeciągu jakiego czasu pożyczka będzie mogła być zrealizowaną. Szczególnie oszacowanie, które przeprowadzają zaprzysięgli mężowie zaufania, nieraz wlecze się parę miesięcy. Biórowe czynności, pomimo nadzwyczajnéj gorliwości pp. dyrektorów, także nieraz odbywają się powolniéj, aniżeli życzyć by sobie wypadało, a to skutkiem niewłaściwéj oszczędności w administracyi, tak iż dyrekcya niema do dyspozycyi potrzebnych sił pomocniczych, że syndyk jest niestósownie skąpo wynagrodzony, i t. p. — Powolny tok spraw w Towarzystwie niezmiernie szkodliwie oddziaływa na rozwój instytucyi, — niemożna bowiem oprzéć na Towarzystwie żadnéj operacyi finansowéj, która ma być przeprowadzoną w krótkim czasie i do pewnego terminu.

Dyrektor Pajączkowski wyjaśnia, że oprócz powolnéj procedury inne także przyczyny wpłynęły na powolny rozwój Towarzystwa kred. ziemskiego. Zmiany statutów, dozwalające udzielać pożyczki do 100krotnéj kwoty podatku gruntowego, a nawet wyżéj, jeżeli oszacowanie stósowną wartość wykaże, tudzież wydawanie 5% listów zastawnych, uchwalone zostały dopiéro w r. 1868. — a zatém już wtedy, gdy banki zagraniczne miały czas u nas pożyczki swoje ulokować. Między opozycyą przeciw reformom koniecznym dla rozwoju Tow. Kred. ziemskiego byli mianowicie także ci, którym jako założycielom banku hipotecznego zależało na powstrzymaniu téj reformy. P. Dyrektor Pajączkowski nie zapoznaje potrzeby przyspieszenia toku spraw, i prosi aby p. Dr. Kratter wnioski swoje wypracowane przedłożył.

Na przyszłém posiedzeniu będzie przeto i ta sprawa stanowczo załatwioną, i przyjdzie także pod dyskusyą kwestya kredytu hipotecznego dla mniejszych posiadłości.

Instrukcya

dla komisyi kontrolujących w towarzystwach spożywczych *)

§. 1. Komisya kontrolująca powinna przedsiębierać zwyczajne i nadzwyczajne rewizye kasy, magazynu i składów.

§ 2. Zwyczajne rewizye odbywają się raz na miesiąc (n. p. każdego pierwszego poniedziałku w miesiącu.)

§ 3. Nadzwyczajne rewizye odbywają się za inicyatywą przewodniczącego, lub na żądanie dwóch członków komisyi.

§ 4. Przy rewizyach każda liczba obecnych członków komisyi stanowi komplet.

*) Patrz Nr. 33. i 35.

§ 5. Rewizye zwyczajne odbywają się w następujący sposób:

a) sprawdza się według **księgi kasowéj** zapas gotówki i marek,

b) kontroluje się zapas marek za pomocą księgi marek tak, że suma przychodu marek w księdze kasowéj równać się musi sumie rozchodu marek w księdze marek; zaś wszelkie pozycye rozchodu marek w księdze kasowéj muszą się powtarzać w przychodzie gotówki w téj księdze,

c) kontroluje się gotówkę według księgi głównéj w ten sposób, że w dochód wlicza się sumę wpłaconych udziałów, wkładek na fundusz rezerwowy, dochód ze sprzedaży marek, dochód ze sprzedaży innych artykułów według poszczególnych kontów i inne możliwe dochody — a w wydatek wlicza się wydatki na urządzenie, administracyą i t. d., wydatki na zakupno towarów i inne możliwe wydatki;

uwaga: jeżeli rewizye odbywają się regularnie i ściśle, można w rachunku tym przyjmywać salda wynikłe przy ostatniéj rewizyi jako punkt wyjścia przy obliczeniu; dobrze zatém, jeśli komisya salda te w osobnéj notatce zapisuje; w nadzwyczajnych razach mogą rewizye i poprzednich sięgać okresów:

d) konta **udziałów i funduszu rezerwowego** rewiduje się za pomocą księgi kasowéj i księgi głównéj tak, że porównuje się, czy wszystkie pozycye z księgi kasowéj przeniesione zostały do księgi głównéj i księgi udziałów. — Przy bilansie rocznym musi inwentarz udziałów wykazać sumę zgodną z sumą księgi głównéj;

e) podobnie rewiduje się konta wydatków na urządzenie, inwentarz i administracyą, przy czém sprawdzić należy, o ile poszczególne pozycye wydatków udokumentowane są kwitami, a usprawiedliwione statutem lub uchwałami Rady nadzorczéj i Dyrekcyi.

f) konto kosztów handlowych sprawdza się w części za pomocą kwitów, w części zaś na podstawie nabytego doświadczenia, tak n. p. wiadomo, że fura od dworca kolejowego kosztuje 1 zł., księga towarowa wykazuje, że w tym dniu przywieziono 1 beczkę kawy — tegoż samego więc dnia w kontach handlowych zapisany będzie wydatek 1 złr. za sprowadzenie 1 beczki kawy z kolei;

g) **zapas sklepu (magazynu)** sprawdza się na podstawie księgi sklepowéj w ten sposób, że spisuje się zapas towarów według cen sprzedaży i sprawdza się ze saldem, które obdłuża sklep według księgi sklepowéj, przy tém obrachunku uwzględnić należy pewien procent, przez komisyą zatwierdzony, na manko przy towarach, które się mierzy i waży;

Rachunki spółek zaliczkowych miesiąc sierpień 1876.

Stan bierny

Spółka zaliczkowa w	Udziały (z końcem miesiąca) złr.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) złr.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca złr.	ct	Włożono w ciągu miesiąca złr.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca złr.	ct	Stan z końcem miesiąca złr.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca złr.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca złr.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca złr.	ct	Stan z końcem miesiąca złr.
Bóbrce	2.184	61	428	43	835	81	225	83	40	—	1.021	64	11.350	—	—	—	100	—	11.250
Brzesku	20.460	17	631	84	20.156	07	10.409	75	861	—	29.704	82	6.332	—	—	—	5.000	—	1.332
Busku	9.303	50	937	97	1.111	91	42	40	305	90	848	41	4.000	—	3.000	—	—	—	7.000
Glinianach	1.657	—	164	—	1	50	27	—	1	50	27	—	—	—	2.000	—	—	—	2.000
Gorlicach	47.531	85	2.366	58	—	—	—	—	—	—	23.839		—	—	—	—	—	—	79.680
Kołomyi	2.489	20	89	25	2.105	96	177	—	246	—	2.036	96	1.000	—	—	—	—	—	1.000
Lwowie (Tow. zal.)	73.212	60	5.989	28	122554	37	65.671	73	44.274	33	143951	77	56.792	50	16.580	—	20.927	—	52.445
Stanisławowie	65.753	93	2.473	68	134508	21	11.446	73	15.992	13	129962	81	15.600	—	—	—	1.600	—	14.000
Tyśmienicy	13.702	95	1.450	67	11.227	10	379	50	502	72	11.103	88	37.675	—	—	—	500	—	37.175
Wykotach	505	68	32	50	760	77	71	80	—	—	832	57	4.790	—	1.300	—	450	—	5.640

Stan czynny

Spółka zaliczkowa w	Odsetki (z końcem miesiąca) złr.	ct	Reszta *) pozycyi stanu biernego (z końcem miesiąca) złr.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca złr.	ct	Spłacono w ciągu miesiąca złr.	ct	Udzielono w ciągu miesiąca złr.	ct	Stan z końcem miesiąca złr.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) złr.	ct	Reszta *) pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) złr.	ct	Gotówka (z końcem miesiąca) złr.	ct.
Bóbrce	—	—	75	22	13.622	20	180	60	680	—	14.121	60	144	—	—	—	543	86
Brzesku	312	71	1.147	54	48.533	99	9.065	44	14.375	—	53.843	55	55	55	1.244	60	2.445	38
Busku	542	32	—	—	15.476	50	409	—	3.451	—	18.518	50	815	38½	—	—	298	31½
Glinianach	392	—	—	—	1.487	—	64	24	2.418	—	3.840	76	282	04	70	—	47	20
Gorlicach	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	158.130	—	—	—	—	—	1.688	44
Kołomyi	411	46	28	77	9.150	50	1.244	55	1.376	—	9.281	95	—	—	296	22½	33	60½
Lwowie (Tow. zal.)	564	30	50	25	265.240	38	40.605	79	59.756	04	284.390	63	6.338	25	1.636	99	847	83
Stanisławowie	231	97	—	—	211.024	87	41.046	66	45.089	—	215.067	21	—	—	—	—	3.148	24
Tyśmienicy	485	86	—	—	6.5091	60	3.681	50	4.861	—	66.271	10	48	96	—	—	437	49
Wykotach	224	73	—	—	5.854	31	45	57	1.290	—	7.089	74	67	39	—	—	78	35

*) W téj rubryce należy umieszczać wszystko, co od ogólnej sumy bilansu surowego pozostanie po odtrąceniu kwot z rubryk poprzednich.

h) zapas składów kontroluje się w następujący sposób:

z księgą faktur, z prima nota i księgą kasową porównuje się księgę towarów i główną i stwierdza się ilość każdego zakupionego lub sprowadzonego towaru, od ilości téj strąca się wydatek do sklepu według księgi sklepowéj; a reszty szuka się na składzie.

Uwaga ad g) i h). 1. Dla ułatwienia rewizyi poleca się Dyrekcyi, aby tak w sklepie jak i na składach towary składano, zsypywano, zléwano do worów, beczek, naczyń, obejmujących pewną z góry wiadomą ilość, nadpoczęte zaś worki, beczki, naczynia, szuflady winny być kréskami poznaczone, jak daleko sięga każdy kilo, litr i t. d., tak, że bez ważenia i mierzenia, gdy potrzeba tego nie zachodzi, można ilość towaru bez znacznéj myłki oznaczyć;

2. ogół zapasów stwierdza się w ten sposób, że zestawiwszy sumę zapasów w sklepie i na składach, zgadzać się musi ogół z różnicą, jaka wypadnie między zakupionymi i sprowadzonymi towarami (według księgi kasowéj, prima noty, faktur i księgi towarowéj) a sprzedanymi towarami (według księgi sklepowéj); jeżeli niezachodzi wyjątkowa potrzeba, można to obliczenie zestawiać według wartości a nie ilości i rodzaju towarów — za podstawę obrachunku brać należy ze względu na księgę sklepową cenę sprzedaży. a nie zakupna.

§. 6. Przy rewizyach rocznych (półrocznych) służą do lepszéj kontroli szczegółowe, przez Dyrekcyą ułożyć się mające inwentarze a) udziałów, b) długów, c) zapasów, których sumy zgodne być muszą z pozycyami bilansowemi.

§. 7. Rewizye nadzwyczajne odływają się w ten sam sposób, lub też ograniczają się na jeden tylko artykuł lub interes n. p. drzewo, piekarnią i t. d.

§ 8. Komisya kontrolująca deleguje stałego rewizora, który wraz z dyrektorem kontrolorem wydają kasyerowi nowe i przyjmują od dyrektora przez sklepowego zwrócone już marki.

§ 9. Dla każdego towaru oznaczy się maksymalne manko; każde stwierdzone rzeczywiście lub w koncie indywidualnym odpisane manko zapisuje się odrębnie — za zwyżkę po nad maximum, przyjęte przy ostatecznym (rocznym lub półrocznym) rachunku odpowiada Dyrekcya, względnie jéj urzędnicy i służba.

§. 10. Komisya kontrolująca upoważnioną jest i do innego, zwłaszcza więcéj szczegółowego rodzaju rewizyi; szczególnie zaś zadaniem jest komisyi sprawdzać, o ile poszczególne książki i konta wzajemnie się zgadzają.

Ruch Stowarzyszeń.

Wydział rady powiatowéj lwowskiéj, na posiedzeniu dnia 15. b. m. odbytém, uchwalił na prośbę Towarzystwa zal. w Szczércu, popartą przez Patrona „Związku", zalecić gminom lokacyą gotówki w Towarzystwach zaliczkowych i w tym kierunku wpływać na gminy przy każdéj stosownéj sposobnyści.

Przypominamy towarzystwom, które dotychczas nie mają funduszów gminnych w obrocie, aby jak najrychléj poczyniły w celu ściągnięcia tych funduszów odpowiednie kroki w myśl dotyczącego okólnika Patrona, a niewątpimy, że starania te pomyślny skutek odniosą.

Towarzystwo zaliczkowe w Toporowie Wiadomo że według ustawy z dnia 23) maja 1873 D. p. p. 87 tylko te książki podlegają ostęplowaniu, w których się zawiérają zapiski, odnoszące się do interesów załatwianych z nie-członkami Towarzystwa. Podobnież opłacają niższą o wiele należytość od udziałów wpłaconych od członków Towarzystwa zarejestrowane (sk. I), niż Towarzystwa nierejestrowane (sk. II). Skutki téj różnicy dały sie obecnie uczuć Towarzystwu zaliczkowemu w Toporowie. Powiatowa Dyrekcya skarbu w Brodach obliczyła powyższe należytości na 46 zł. 12 ct. i poleciła Towarzystwu wraz z podwyżką zapłacić 265 zł. 41 ct. Towarzystwo Toporowskie udało się w téj sprawie do Patronatu, który udzielił Towarzystwu radę, aby na teraz prosiło o zniżenie należytości do zwykłéj kwoty 46 zł. 12 ct., a zarazem postarało się o zarejestrowanie statutu, przez co na przyszłość należytość powyższa wynosić będzie rocznie zaledwie 4 — 5 zł.

Sprostowanie. W ostatnim Nrze str. 148 szp. 1. opuszczono wiersz 27 z dołu; przez dodanie tego wiersza wyniknie, że „udziały wynosiły w Niemczech w r. 1874: 77,134.767 grz., a w roku 1875. 83,542.003 grz.; fundusz rezerwowy zaś wynosił w roku 1874: 7,439.349, grz. a w r. 1875: 8,427.980 grz."

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Dr. Alfred Zgórski.** I. Związkowa Drukarnia we Lwowie Hotel Żorża.